

Kebolehlaksanaan dan Kebolegunaan Modul Pengajaran Bahasa Berlandaskan Pendekatan Holistik

Zulkifli bin Osman
zulkifli@fbk.upsi.edu.my

Abstrak

Sukatan pelajaran Bahasa Melayu peringkat sekolah menengah menuntut agar proses pengajaran dan pembelajaran bahasa ini disampaikan secara bersepadu atau holistik bagi memenuhi tuntutan falsafah pendidikan negara. Namun, fenomena semasa menunjukkan bahawa falsafah ini tidak berlaku. Kajian lalu misalnya membuktikan bahawa proses pengajaran dan pembelajaran bahasa dalam kalangan pelajar di bilik darjah masih bersifat tradisional, memberi fokus terhadap peperiksaan dan menafikan kehendak dan naluri pelajar. Kajian ini akan mendapatkan pandangan guru dan pelajar terhadap kebolehlaksanaan dan kebolegunaan modul pengajaran Bahasa Melayu berlandaskan pendekatan holistik. Aspek kebolehlaksanaan meliputi aspek kerelevanan isi kandungan, kebolehcapaian objektif pelajaran, kebolehlaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran, dan kemampuan menarik minat pelajar. Aspek kebolegunaan pula melibatkan aspek strategi pengajaran, kaedah pengajaran kemahiran bahasa, kaedah pengajaran tatabahasa, penggunaan bahan pengajaran dan pembelajaran, dan teknik penilaian di bilik darjah. Bagi mendapatkan data, enam guru Bahasa Melayu Tingkatan dan enam kelompok pelajar Tingkatan Empat dilibatkan. Bagi mendapatkan data, teknik soal selidik, temu bual separa struktur dan komen guru dan pelajar digunakan. Soal selidik digunakan bagi mendapatkan data kebolehlaksanaan, manakala temu bual separa struktur digunakan bagi mendapatkan data kebolegunaan. Instrumen kajian ini ditadbir kepada guru dan pelajar setelah modul pengajaran bahasa dilaksanakan. Dapatan kajian mendapati semua

aspek pengajaran dan pembelajaran mendapat komen yang positif daripada guru dan pelajar dan dapat meningkatkan motivasi pelajar. Implikasi kajian juga turut dibincangkan.

Kata Kunci Kebolehlaksanaan; kebolehgunaan; pendekatan holistik; modul pengajaran bahasa; pendekatan bersepadu)

Abstract

According to the Malaysian Language education curriculum, especially at the secondary school level, Malay language should be taught in an integrated manner to meet the objective of Malaysian National Education Philosophy. However, the current phenomenon shows that this philosophy does not occurred. Previous studies showed that the process of language teaching and learning in the classroom was still conservative manner, focusing on the examination and denied the desires and instincts of the students. The main objective of the study is to obtain the perceptions of teachers and students on the feasibility and usability of the Malay language teaching modules based on the holistic approach. The feasibility aspect of the modules are inclusive of the relevance of the content, the accessibility of the learning outcomes, the feasibility of the teaching and learning process, and the ability of the module to appeal student's desire. The usability aspect of the module involve the teaching strategies, methods of teaching language skills, grammar teaching methods, usage of teaching and learning materials, and assessment techniques in the classroom. To gathered the data, six Malay teachers and six groups of form four students are involved. The questionnaire technique, semi-structure interviews and comments from teachers and students are used to obtain the data. Questionnaires are used to collect the data of the feasibility of the module, while the semi-structure interviews are used to collect the usability of the module. These instruments are distributed to teachers and students after the modules were implemented. Results showed that all aspects of teaching and learning received a positive comment from teachers and students and may increase the student motivation. Implications of the study are also discussed.

Keywords (Feasibility; usability; holistic approach; the module of language teaching; an integrated approach)

Pengenalan

Sukatan pelajaran Bahasa Melayu peringkat sekolah menengah menuntut agar proses pengajaran dan pembelajaran bahasa ini disampaikan secara bersepadu atau holistik bagi memenuhi tuntutan falsafah pendidikan negara. Namun, fenomena semasa menunjukkan bahawa falsafah ini tidak berlaku. Kajian lalu, misalnya membuktikan bahawa proses pengajaran dan pembelajaran bahasa dalam kalangan pelajar di bilik darjah masih bersifat tradisional, memberi fokus terhadap peperiksaan dan menafikan kehendak dan naluri pelajar. Oleh sebab itu, kajian ini dilaksanakan bagi mendapatkan maklumat tentang kebolehlaksanaan dan kebolegunaan modul yang dibangunkan berdasarkan pendekatan holistik dalam kalangan pelajar Tingkatan Empat. Bagi memastikan pendekatan ini dapat diaplikasikan di dalam bilik darjah Bahasa Melayu, lima prinsip dan lapan strategi pengajaran bahasa diterapkan dalam modul ini. Modul yang telah diuji kesahan dan kebolehpercayaannya dilaksanakan di bilik darjah Bahasa Melayu oleh guru Bahasa Melayu Tingkatan Empat di sekolah yang dipilih. Hasilnya, pendekatan pengajaran yang berdasarkan pendekatan holistik ini dapat dilaksanakan dan digunakan dalam usaha memupuk potensi diri pelajar yang menyeluruh.

Pendekatan Holistik dalam Pengajaran Bahasa Melayu

Aplikasi pendekatan holistik dalam pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu berdasarkan kepada empat teori utama, iaitu teori pengajaran bahasa secara menyeluruh atau *whole language*, gagasan pendekatan pengajaran Bahasa Melayu secara bersepadu, pendekatan integrasi, dan prinsip pendidikan holistik. Konsep pendekatan pengajaran bahasa secara menyeluruh dan gagasan pendekatan pengajaran Bahasa Melayu secara bersepadu menjadi panduan kepada pemilihan strategi pengajaran yang akan dijalankan dalam modul ini, manakala prinsip pendidikan holistik pula menjadi panduan kepada elemen yang akan diterapkan dalam modul ini dalam usaha memupuk keperluan jasmani, emosi, rohani dan intelek berlaku secara seimbang. Pemupukan ini dilakukan melalui bahan dan aktiviti pengajaran dan pembelajaran. Sementara itu, prinsip pendekatan integrasi menjadi panduan kepada cara kandungan ini disusun. Pendekatan bertema dan merentas kurikulum pula dijadikan panduan bagi menyusun kurikulum atau kandungan modul ini.

Daripada keempat-empat teori utama di atas, disimpulkan bahawa pendekatan ini berpegang kepada lima prinsip utama, iaitu (1) realistik, (2) strategi yang holistik, (3) integrasi, (4) keseimbangan, dan (5) insan yang syumul. Realistik bermaksud pengajaran bahasa hendaklah dilakukan secara *real* dan ‘dekat’ dengan diri pelajar. Prinsip ini juga memberi penekanan terhadap pelaksanaan pengajaran bahasa dalam konteks yang sebenar di bilik darjah. Selaras dengan prinsip ini, pendekatan ini menekankan bahawa setiap aktiviti pengajaran dan pembelajaran hendaklah berdasarkan konteks yang bersifat semula jadi (Goodman, 2005).

Prinsip kedua pula ialah keseimbangan pelaksanaan yang bermaksud bahawa proses pengajaran dan pembelajaran hendaklah mengambil kira keseimbangan antara (1) teori dan amalan, (2) aktiviti individu dan berkumpulan, (3) fakta dan imaginasi, (4) proses dan hasilan, dan (5) intuitif (naluri) dan rasional (J. P. Miller, 2007). Ini bermakna, proses pengajaran bahasa hendaklah mengambil kira penyepaduan antara semua aspek yang dinyatakan di atas.

Dalam kajian ini, integrasi pula bermaksud (1) integrasi kandungan bahasa atau kemahiran bahasa, dan (2) integrasi antara pelajaran atau bidang. Dalam pendekatan ini, prinsip integrasi kemahiran bahasa bermaksud semua proses pengajaran bahasa melibatkan integrasi empat kemahiran bahasa, iaitu kemahiran mendengar, bertutur, membaca dan menulis secara konteks dan natural atau semula jadi. Pendekatan ini memberi penekanan terhadap konsep penyepaduan antara keempat-empat kemahiran bahasa dalam proses pengajaran dan pembelajaran dan menolak konsep fragmentasi dalam setiap aspek pengajaran bahasa (Rigg, 1991). Prinsip ini memberi penekanan kepada proses melengkapkan diri pelajar dengan pengetahuan bahasa (*equipping*) bagi membolehkan mereka memanfaatkan kemahiran bahasa untuk keperluan hidup (*enabling*). Untuk merealisasikan pendekatan ini, Awang Sariyan (2005) mencadangkan bahawa pendekatan eklektik yang menggabungkan (1) pelbagai kaedah dan teknik, dan (2) sistem bahasa dengan kemahiran bahasa dan isi serta konteks bahasa (Awang Sariyan, (1998, 2003; 2004; 2009).

Pendekatan bersepadu juga mengambil kira perkembangan potensi pelajar secara menyeluruh (*human wholeness*) bagi membentuk insan yang syumul. Menurut ahli pendidikan holistik barat seperti J. P. Miller (1988, 2007; 2010), Gang (1993), Forbes (2003), Rudge (2008), dan tokoh pendidikan setempat seperti Syed Ali Ashraf (1994), Hasan Langgulung (2002), dan Tajul Ariffin Noordin (2000; 2005), proses

pendidikan bukan sahaja mementingkan penguasaan kognitif atau pengetahuan semata-mata, tetapi turut menanam sifat humanistik dan kerohanian dalam kalangan pelajar. Menurut Rudge (2008), elemen kerohanian terdiri daripada empat prinsip, iaitu kerohanian (*spirituality*), menghargai alam semula jadi/kehidupan (*reverence for life/nature*), saling berkaitan (*interconnectedness*), dan individu yang menyeluruh (*human wholeness*), manakala elemen humanistik pula terdiri daripada prinsip yang berikut, iaitu keunikan individu (*individual uniqueness*), penyayang (*caring relations*), kebebasan/autonomi (*freedom/autonomy*), dan demokrasi.

Berdasarkan prinsip realistik yang digagaskan oleh Goodman (2005), Gagasan Pendekatan Bersepadu Bahasa Melayu oleh Awang Sariyan (2003, 2005, 2009), pendekatan Pengajaran Bahasa secara Menyeluruh (*Whole Language Approach*) (Rigg, 1991; Goodman, 2005), Pendekatan Integrasi (Drake, 2007; Fogarty, 1991), dan Pendidikan Holistik (J. P. Miller, 2007; R. Miller, 1991; Tajul Ariffin Noordin, 2000, 2005; Hasan Langgulung, 1997, 2002), lapan strategi pengajaran bahasa secara holistik diketengahkan. Strategi tersebut ialah:

1. Pengajaran Bahasa Melayu secara kontekstual dan natural.
2. Pengajaran Bahasa Melayu secara bertema.
3. Pengajaran Bahasa Melayu secara seimbang antara pengetahuan bahasa dan kecekapan bahasa dan antara hasil dan proses.
4. Pengajaran Bahasa Melayu yang memupuk semua potensi diri.
5. Pengajaran Bahasa Melayu yang menyediakan jalinan hubungan antara (i) pelajar dengan diri sendiri, (ii) pelajar dengan rakan sebayanya, dan (iii) pelajar dengan persekitarannya.
6. Pengajaran Bahasa Melayu secara transformatif dan berpusatkan pelajar.
7. Penggunaan bahan pembelajaran yang autentik, dan
8. Penilaian autentik.

Modul Pengajaran Bahasa Melayu Secara Holistik

Dalam kajian ini, modul pengajaran Bahasa Melayu secara bersepadu merangkumi sembilan set unit pelajaran Bahasa Melayu tahap Tingkatan Empat. Modul ini dibangunkan berlandaskan pendekatan

holistik, dan dijalankan berdasarkan lapan strategi pengajaran Bahasa Melayu hasil gabungan daripada konsep pendekatan pengajaran Bahasa Melayu bersepadu, pendekatan pengajaran bahasa secara menyeluruh dan prinsip pendidikan holistik. Proses pembangunan modul ini bersandarkan kerangka Kajian Reka bentuk dan Pembangunan Richey dan Klien (2007) dan Morrison, Ross, dan Kemp (2007). Proses pembangunan modul ini melibatkan tiga fasa, iaitu fasa analisis keperluan, reka bentuk dan pembinaan, dan pelaksanaan dan penilaian. Proses pembinaan modul pula melibatkan sembilan langkah. Modul ini merupakan preskripsi lengkap tentang perkara yang dilakukan oleh pelajar dan guru dalam proses pengajaran dan pembelajaran dan juga tugas yang perlu dilaksanakan pelajar semasa menggunakan modul ini.

Proses pemilihan kandungan modul pengajaran ini melibatkan lima proses utama, iaitu (1) menentukan tema dan subtema pelajaran yang akan digunakan, (2) memilih objektif pelajaran, (3) menentukan aktiviti pengajaran dan pembelajaran yang akan dijalankan, (4) pengisian pelajaran (sistem bahasa dan pengisian kurikulum) yang akan digabung jalin dan diserap, dan (5) menentukan kaedah, bahan pembelajaran dan bentuk penilaian yang akan digunakan dalam modul yang dibangunkan.

Dari aspek pengisian kandungan, aspek penggunaan bahasa, kemahiran bahasa, hasil pembelajaran bahasa, sistem bahasa, komponen sastera (KOMSAS), dan pengisian kurikulum disusun secara seimbang bagi setiap modul. Dalam kajian ini, aspek penggunaan bahasa melibatkan kemahiran interpersonal, maklumat dan estetik.

Dari aspek strategi pengajaran pula, lapan (8) strategi pengajaran bahasa secara bersepadu diaplikasikan. Strategi pengajaran yang diterapkan dalam modul ini ialah (1) pengajaran Bahasa Melayu secara kontekstual dan natural, (2) pengajaran Bahasa Melayu secara bertema, (3) pengajaran Bahasa Melayu secara seimbang antara pengetahuan bahasa dan kecekapan bahasa, dan antara hasil dan proses pembelajaran, (4) pengajaran Bahasa Melayu yang memupuk semua potensi diri dan budaya masyarakat Melayu/Malaysia, (5) pengajaran Bahasa Melayu yang menyediakan jalinan hubungan antara (i) pelajar dengan diri sendiri, (ii) pelajar dengan rakan sebayanya, dan (iii) pelajar dengan persekitarannya, (6) pengajaran Bahasa Melayu secara transformatif dan berpusatkan pelajar, (7) penggunaan bahan pembelajaran yang autentik, dan (8) penilaian autentik dan berterusan.

Masalah Kajian

Falsafah pendidikan Bahasa Melayu menuntut agar pengajaran Bahasa Melayu dijalankan secara seimbang terhadap penguasaan pengetahuan dan kecekapan bahasa (Awang Sariyan, 2005; 2009). Namun, hakikatnya situasi ini tidak berlaku di bilik darjah kerana proses pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu di bilik darjah terlalu memberi fokus kepada aspek pengetahuan bahasa. Kajian Zulkifley Hamid (2005) menunjukkan bahawa terdapat ketidakseimbangan antara pencapaian pelajar dalam aspek pengetahuan bahasa dan kecekapan berbahasa. Kajiannya mendapati pencapaian pelajar dalam bidang pengetahuan bahasa (nahu) lebih tinggi berbanding dengan pencapaian kecekapan berbahasa. Menurut Awang Sariyan (2005), kedua-dua kemahiran tersebut, iaitu pengetahuan dan kemahiran berbahasa perlu dikuasai kerana kedua-duanya saling melengkapi dan sejajar dengan sifat bahasa itu sendiri.

Pengajaran Bahasa Melayu di bilik darjah juga terlalu memberi fokus kepada aspek kognitif atau intelek dan terlalu memberi penekanan kepada peperiksaan semata-mata (Juriah Long, 2008). Menurut Juriah Long (2008), penekanan yang berlebihan terhadap aspek intelek, khusus untuk tujuan peperiksaan menyebabkan perkembangan bahasa pelajar tidak berlaku secara seimbang. Hal ini demikian kerana bagi membentuk insan yang menyeluruh dan kamil, semua aspek potensi diri seperti jasmani, emosi, rohani dan intelek hendaklah dipenuhi (R. Miller, 1991; Syed Ali Ashraf, 1994; Hassan Langgulung, 1997; Syed Muhammad Naquib Al-Attas (1990). Oleh yang demikian, satu kajian terhadap pendekatan pengajaran secara bersepadu perlu dijalankan bagi menangani masalah ini.

Di samping itu, proses pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu di bilik darjah terlalu memberi penekanan kepada penguasaan satu-satu kemahiran bahasa sahaja (Awang Sariyan, 2005). Kesannya, pelajar tidak berpeluang mengembangkan potensi berbahasa mereka dalam konteks dan fungsi penggunaan bahasa yang betul dan tepat. Hal ini demikian kerana menurut Goodman (2005), pendekatan bahasa menyeluruh dapat membantu proses perkembangan berbahasa pelajar kerana menurutnya pendekatan ini memberi peluang kepada pelajar untuk belajar bahasa dalam suasana yang *real* dan 'dekat' dengan diri pelajar berbanding dengan bahasa 'surat' yang diajar di sekolah.

Selain itu, proses pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu juga terlalu 'keras', dan 'tidak menyentuh jiwa pelajar'. Keadaan

ini, menurut R. Miller (1991) boleh melahirkan masyarakat yang *'turmoil'* atau haru-biru. Menurut R. Miller (1991) lagi, pendidikan bukan sahaja proses mencurahkan pengetahuan kepada pelajar tetapi juga proses membentuk jiwa pelajar. Hal ini disokong oleh tokoh pendidik Islam seperti S. H. Nasr (1987, dipetik dlm. Wan Mohd Nor, 2005), dan Hasan Langgulung (2002). Menurut mereka, pendidikan berperanan melatih keseluruhan potensi individu sebagai manusia bagi membentuk keseluruhan peribadi pelajar (tarbiyah) yang murni, selain melatih fikiran mereka. Oleh sebab itu, aspek ini perlu diberi perhatian kerana sejajar dengan matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan.

Sehubungan dengan itu, Mahzan Arshad (2007) dalam kajiannya mendapati para pendidik tidak melaksanakan aspek penyerapan nilai dalam pengajaran bahasa secara terancang, malah kalau ada pun, para guru menyerapkan aspek ini secara spontan dan kebetulan sahaja. Oleh sebab itu, atas keperluan pentingnya aspek nilai diserap dalam proses pengajaran dan pembelajaran, modul pengajaran Bahasa Melayu ini akan menyerapkan aspek ini secara terancang.

Menyentuh aspek pembelajaran bahasa dalam kalangan pelajar pula, kajian mendapati aktiviti pengajaran dan pembelajaran bahasa di bilik darjah tidak memenuhi sepenuhnya proses pembelajaran bahasa pelajar. Dalam pengajaran kemahiran menulis misalnya, kebanyakan guru akan memberi fokus kepada proses menghasilkan sebuah karangan berdasarkan bilangan perkataan yang ditetapkan. Kajian Che Zanariah Che Hassan, Fadzilah Abd. Rahman dan Abdul Rashid Jamian (2011), misalnya mendapati aktiviti pengajaran kemahiran menulis di bilik darjah hanya memberi fokus kepada hasil atau produk penulisan dan mengabaikan kemahiran proses mengarang itu sendiri, walaupun guru mengakui kemahiran menulis merupakan aktiviti yang sukar difahami oleh pelajar.

Selain itu, kajian ini wajar dilakukan kerana kajian tentang pendekatan bersepadu dalam pendidikan Bahasa Melayu (BM) di negara ini kurang dilakukan. Kajian Siti Zabidah Mohamed (2006) dan Chin Hai Leng (2009) hanya memberi penekanan kepada aspek tertentu sahaja dan tidak menjurus kepada pengajaran bahasa secara bersepadu. Kajian Siti Zabidah Mohamed (2006), misalnya memberi tumpuan khusus kepada kesan pendekatan penyebatian dalam pengajaran bahasa menggunakan kaedah eksperimen bagi melihat keberkesanan intervensi yang dibangunkan, manakala kajian Chin Hai Leng (2009) pula melibatkan pembangunan sebuah laman portal pengajaran tatabahasa.

Dalam aspek pendidikan bersepadu pula, kajian dua orang tokoh pendidikan bersepadu di negara ini juga tidak melibatkan pendidikan Bahasa Melayu. Kajian Habshah Ismail (2000; 2009) terhadap pendidikan holistik di Malaysia hanya berkisar terhadap kerangka konsep pendidikan holistik di negara ini, tanpa melakukan sebarang kajian di lapangan. Begitu juga dengan kajian Tajul Ariffin Noordin, Nor'Aini Dan, dan Nor Sakinah Mohamad (2005). Dalam penulisan mereka, kumpulan pengkaji ini hanya mencadangkan beberapa panduan dalam melaksanakan pendidikan bersepadu di negara ini. Begitu juga dengan kajian yang dilakukan oleh Ibrahim Hashim (2006). Beliau hanya meninjau pelaksanaan pendekatan bersepadu dalam pendidikan Islam.

Dari segi kaedah kajian, kajian yang menggunakan pendekatan kualitatif sepenuhnya sangat kurang dilakukan. Kebanyakan kajian pembangunan di negara ini seperti kajian Zabidah Mohamed (2006), Fadzilah Amzah (2007), dan Chin Hai Leng (2009) tidak menggunakan kaedah kualitatif sepenuhnya bagi mengumpulkan data. Atas kekurangan ini, pengkaji merasakan bahawa sebuah kajian pembangunan yang menggunakan kaedah kualitatif sepenuhnya bagi mengumpulkan data wajar dilakukan. Merujuk kepada permasalahan di atas, pengkaji merasakan bahawa satu kajian yang menyeluruh untuk menyiasat pelaksanaan pengajaran Bahasa Melayu secara bersepadu di bilik darjah perlu dijalankan dan seterusnya dapatan kajian tersebut boleh dijadikan asas bagi membangun dan menguji kekuatan dan kelemahan modul pengajaran Bahasa Melayu Tingkatan Empat.

Artikel ini akan melaporkan sebahagian daripada dapatan kajian yang berkaitan dengan kebolehlaksanaan dan kebolegunaan modul pengajaran Bahasa Melayu yang dibangunkan ini.

Soalan Kajian

Kajian ini dijalankan bagi menjawab soalan yang berikut:

1. Apakah pandangan guru dan pelajar terhadap kebolehlaksanaan modul pengajaran Bahasa Melayu yang dibangunkan berlandaskan pendekatan holistik?
2. Apakah pandangan guru dan pelajar terhadap kebolegunaan modul pengajaran Bahasa Melayu yang dibangunkan berlandaskan pendekatan holistik dari aspek pengajaran dan pembelajaran?

Metodologi Kajian

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini merupakan kajian pembangunan yang melibatkan tiga fasa, iaitu fasa analisis keperluan, fasa reka bentuk dan pembangunan, dan fasa pelaksanaan dan penilaian sebagaimana yang dicadangkan oleh Richey dan Klein (2007) dan Richey, Klein, dan Nelson (2004). Reka bentuk kajian yang bersifat ‘*testing out research*’ ini digunakan kerana reka bentuk kajian ini bersifat pragmatik dan memberi peluang kepada pengkaji untuk menguji keberkesanan modul yang dibangunkan (Richey dan Klien, 2007: 1). Artikel ini akan melaporkan data tentang kebolehlaksanaan dan kebolehgunaan modul yang dibangunkan, yang merupakan sebahagian daripada fasa tiga kajian ini. Teknik kualitatif dan kuantitatif digunakan bagi mendapatkan data. Temu bual separa struktur dan komen secara terus digunakan bagi mendapatkan data tentang kebolehgunaan modul. Manakala, soal selidik digunakan bagi mendapatkan data kebolehlaksanaan modul.

Instrumen Kajian

Dua instrumen digunakan dalam kajian ini. Pertama soal selidik dan kedua temu bual separa struktur. Soal selidik ditadbirkan kepada pelajar bagi mendapatkan data tentang kebolehlaksanaan modul. Soal selidik ini melibatkan aspek kerelevanan isi kandungan, kebolehcapaian objektif pelajaran, kebolehlaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran, dan kemampuan menarik minat pelajar. Tahap kesahan soal selidik ini ialah pada 0.85 *cronbach alpha*.

Temu bual pula melibatkan aspek strategi pengajaran, kaedah pengajaran kemahiran bahasa, kaedah pengajaran tatabahasa, penggunaan bahan pengajaran dan pembelajaran, dan teknik penilaian di bilik darjah. Protokol temu bual digunakan bagi mendapatkan data terus daripada responden (guru dan pelajar) yang terlibat dalam kajian ini tentang kebolehgunaan modul yang dibangunkan. Teknik ini digunakan kerana teknik ini boleh memberikan “maklumat yang ‘segar’ (*fresh*) daripada peserta kajian tentang kebolehgunaan modul yang dibangunkan di bilik darjah” (terjemahan, Merriam, 2001, 75). Komen secara terus guru terhadap modul juga digunakan

bagi mendapatkan pandangan langsung guru terhadap modul yang dibangunkan. Menurut Morrison dan rakan-rakan (2007), teknik bagi mendapatkan data terus penilai terhadap modul yang dibangunkan.

Responden Kajian

Kajian ini melibatkan tiga guru Bahasa Melayu dan tiga kumpulan pelajar Tingkatan Empat. Setiap seorang guru mengajarkan tiga modul. Begitu juga dengan kumpulan pelajar Tingkatan Empat ini, mereka terpaksa melalui tiga modul bagi setiap kumpulan. Responden guru terdiri daripada tiga orang guru yang berpengalaman. Guru-guru ini ditandai sebagai Guru 1, Guru 2, dan Guru 3. Ketiga-tiga mereka sudah mengajarkan Bahasa Melayu peringkat sekolah menengah lebih daripada lapan tahun. Responden guru dipilih berdasarkan pengalaman mereka, kesediaan mereka menjadi pengajar bagi modul ini, dan kebenaran pengetua sekolah masing-masing. Hal ini penting kerana menurut Marshall dan Rossman (1989) kerjasama semua pihak sangat penting kerana dapat membantu pengkaji mendapatkan maklumat yang banyak. Kerjasama yang jitu daripada guru dan pihak sekolah diperlukan kerana aspek ini membolehkan wujudnya hubungan dan kepercayaan antara pengkaji dengan peserta kajian serta bagi memungkinkan pengkaji memperoleh data yang berkualiti dan berkredibiliti (Patton, 1980; Merriam, 1988). Responden pelajar pula terdiri daripada pelajar kelas sederhana dan taburannya mewakili masyarakat Malaysia, iaitu terdiri daripada pelbagai kaum dan jantina. Pelajar-pelajar ini ditandai sebagai Pelajar A, B, C, dan seterusnya.

Dapatan Kajian

Apakah Pandang Guru Dan Pelajar Terhadap Kebolehlaksanaan Modul Pengajaran Bahasa Melayu Berlandaskan Pendekatan Holistik

Bagi mendapatkan data kebolehlaksanaan modul, soal selidik ditadbirkan kepada pelajar. 125 pelajar terlibat dalam kajian ini. Antara aspek yang ditadbirkan kepada pelajar ialah kerelevanan isi kandungan, kebolehcapaian objektif pelajaran, kebolehlaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran, dan menarik minat pelajar.

Kerelevanan Isi Kandungan

Jadual 1 menunjukkan pandangan guru terhadap kerelevanan isi kandungan modul yang dibangunkan ini. Dari aspek ini, majoriti pelajar menyatakan mereka seronok mengikuti aktiviti pelajaran yang terdapat dalam modul ini (97.6%). Mereka juga menyatakan bahawa topik yang diajar dalam modul ini relevan dengan kehidupan mereka dan isu semasa serta pelajaran yang mereka pelajari dalam modul ini dapat membantu mereka menguasai kemahiran bahasa yang lain.

Jadual 1 Kerelevanan Isi Kandungan dengan Keperluan Semasa

Kerelevanan Isi Kandungan	Respon Pelajar					
	Ya		Tidak		Tidak Pasti	
	Kekerapan (<i>f</i>) (N=125)	Peratus (%)	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
1. Adakah anda seronok dengan aktiviti pengajaran ini?	122	97.6	-	-	3	2.4
2. Adakah terdapat aspek yang sukar diikuti dan dikuasai?	-	-	123	98.4	2	1.6
3. Adakah topik atau isu yang diajar relevan dengan kehidupan anda?	118	94.4	2	1.6	5	4.0
4. Adakah pelajaran yang diajar guru dapat membantu anda menguasai kemahiran bahasa yang lain?	119	95.2	4	3.2	2	1.6

Kebolehcapaian Objektif Pelajaran

Jadual 2 menunjukkan pandangan pelajar terhadap kebolehcapaian objektif pelajaran. Daripada Jadual 2 dapatlah diumuskan bahawa bahan bantu mengajar (BBM) yang digunakan dalam modul pengajaran ini sesuai bagi membantu pelajar mengikuti pelajaran dengan berkesan (89.6%). Namun, dapatan juga mendapati tidak semua pelajar dapat menyiapkan tugasan yang diberikan oleh guru.

Jadual 2 Kebolehcapaian Objektif Pelajaran

Kebolehcapaian Objektif Pelajaran	Respon Pelajar					
	Ya		Tidak		Tidak Pasti	
	Kekerapan (f) (N=125)	Peratus (%)	f	%	f	%
1. Adakah aktiviti pelajaran yang anda ikuti membantu anda mencapai matlamat pelajaran yang ditetapkan guru?	102	81.6	5	4.0	18	14.4
2. Adakah bahan bantu mengajar yang digunakan guru dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran sesuai bagi membantu anda mengikuti aktiviti pelajaran?	112	89.6	10	8.0	2	1.6
3. Adakah anda dapat mengikuti/ menyiapkan tugas yang dipinta/beri oleh guru?	106	84.8	12	9.6	7	5.6
4. Adakah semua tugas yang ditetapkan guru boleh dilakukan? Mengapa? Mudah? Susah? Tidak mencukupi?	96	76.8	18	14.4	11	8.8

Kebolehlaksanaan Proses Pengajaran dan Pembelajaran

Jadual 3 memaparkan kebolehlaksanaan modul pengajaran yang dibangunkan ini dari aspek masa, langkah pengajaran, dan kesesuaian BBM. Jadual 3 menunjukkan bahawa pelajar dapat mengikuti aktiviti pelajaran yang terkandung dalam modul dalam masa yang ditetapkan (92%). Majoriti mereka juga menyatakan bahawa masa yang ditetapkan bagi setiap aktiviti dalam modul pengajaran sesuai (92.8%) dan tidak perlu diubah suai (90.4%).

Jadual 3 Kebolehlaksanaan Proses Pengajaran dan Pembelajaran

Kebolehlaksanaan Proses Pengajaran dan Pembelajaran	Respon Pelajar					
	Ya		Tidak		Tidak Pasti	
	Kekerapan (f) (N=125)	Peratus (%)	f	%	f	%
1. Adakah anda dapat mengikuti aktiviti pembelajaran dalam masa yang ditetapkan?	115	92.0	10	8.0	-	-
2. Adakah masa yang ditetapkan oleh guru bagi setiap aktiviti pelajaran cukup bagi anda?	112	89.6	11	8.8	2	1.6
3. Adakah masa pembelajaran perlu diubah suai? Mengapa?	12	11.2	113	90.4	-	-
4. Adakah masa yang ditetapkan bagi setiap langkah pengajaran sesuai?	116	92.8	9	7.2	-	-
5. Adakah langkah pengajaran boleh diikuti dengan baik?	108	86.4	17	13.6	-	-
6. Adakah BBM yang digunakan dalam modul ini boleh difahami/mempunyai maklumat yang cukup/ sesuai dengan aras pengetahuan pelajar/ bersifat autentik?	113	90.4	12	11.2	-	-
7. Adakah bahan media yang digunakan dalam modul ini jelas dan membantu pelajaran anda?	109	87.2	16	12.8	-	-

Kemampuan Menarik Minat Pelajar

Jadual 4 memaparkan kemampuan bahan pembelajaran dan aktiviti pelajaran modul yang dibangunkan ini menarik minat pelajar yang mengikutinya. Dapatan menunjukkan bahawa 93.6% pelajar

menyatakan bahawa mereka semakin ingin mengetahui dengan lebih lanjut tentang tajuk yang mereka pelajari setelah mengikuti modul pengajaran ini. Mereka juga menyatakan bahawa pelajaran yang mereka ikuti sebagai menarik (90.4%). Malah mereka juga menyatakan bahawa tiada aktiviti yang membosankan (87.2%) dan tiada juga aktiviti yang mereka tidak gemari (88%).

Jadual 4 Kemampuan Bahan Pembelajaran dan Aktiviti Pelajaran Menarik Minat Pelajar

Menarik Minat Pelajar	Respon Pelajar					
	Ya		Tidak		Tidak Pasti	
	Kekerapan (<i>f</i>) (N=125)	Peratus (%)	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
1. Adakah anda mahu mengikuti pelajaran ini lagi?	112	89.6				
2. Adakah pelajaran hari ini menarik? Mengapa menarik?	113	90.4				
3. Adakah terdapat aktiviti yang membosankan?.	16	12.8	109	87.2		
4. Asakah terdapat aktiviti yang tidak anda gemari?	15	12.0	110	88.0		
5. Adakah pelajaran hari ini membuatkan anda semakin ingin mengetahui dengan lebih lanjut tentang tajuk yang anda pelajari?	117	93.6	7	5.6	1	0.8

samb. **Jadual 4**

6. Adakah kemahiran berbahasa (seperti kemahiran mendengar, bertutur, membaca dan menulis) dapat ditingkatkan?	106	84.8	17	13.6	2	1.6
7. Kalau ya, adakah anda akan gunakan kemahiran ini untuk pelajaran yang lain?	98	78.4	18	14.4	1	0.8

Apakah Pandangan Guru dan Pelajar Terhadap Kebolehgunaan Modul Pengajaran Bahasa Melayu Berlandaskan Pendekatan Holistik

Bagi mendapatkan data tentang pandangan pelajar dan guru terhadap pelaksanaan modul pengajaran Bahasa Melayu fasa akhir atau Fasa Lapangan ini, temu bual separa struktur dijalankan terhadap tiga orang guru dan kumpulan pelajar. Temu bual dijalankan selepas mereka mengikuti modul ini. Temu bual dijalankan bagi mendapatkan maklumat tentang pandangan mereka terhadap strategi pengajaran, kaedah pengajaran kemahiran bahasa, kaedah pengajaran tatabahasa, penggunaan bahan pengajaran dan pembelajaran, dan teknik penilaian yang dijalankan dalam modul ini semasa penilaian lapangan dilakukan.

Strategi Pengajaran

Dapatan kajian mendapati strategi pengajaran ringkasan karangan dalam Modul 2 dapat membantu pelajar membuat ringkasan terhadap teks yang dibaca. Pelajar menyatakan bahawa penggunaan jadual dapat membantu mereka mengenal pasti isi petikan tersebut dengan cepat dan tepat. Menurut mereka, strategi ini jarang dilakukan

oleh guru mereka apabila pelajaran ringkasan karangan dijalankan. Yang berikut ialah salah satu komen pelajar terhadap strategi yang dijalankan guru.

Pengkaji: Apa pandangan pelajar tentang pengajaran ringkasan karangan dalam Modul 2 tadi?

Pelajar A: Faham. Senang sikit...

Pengkaji: Mengapa senang faham?

Pelajar A: Sebab cikgu guna jadual. Dari(pada) jadual baru buat ringkasan.

Pengkaji: Selalunya macam mana cikgu ajar rumusan?

Pelajar B: Baca dan cari isi pentinglah.

Pengkaji: Jarang macam ini?

Pelajar C: Jarang...

Pelajar juga menyatakan bahawa strategi pengajaran yang digunakan oleh guru dalam modul ini lebih menarik kerana cara cikgu mengajar berbeza daripada kebiasaannya. Menurut pelajar, strategi yang selalu cikgu gunakan apabila mengajar bahasa ialah secara terus berdasarkan jadual yang ditetapkan. Misalnya, menurut mereka, apabila cikgu ingin mengajar karangan, cikgu akan memberi tajuk dan meminta pelajar mencari isi dan mengarang berdasarkan isi tersebut. Namun, pelajar menyatakan bahawa strategi yang guru gunakan kali ini agak berbeza. Menurut mereka, mereka tidak tahu apakah pelajaran yang akan diajar oleh guru pada hari itu. Namun, mereka tahu bahawa mereka boleh menulis ringkasan karangan (Modul 1) dan brosur ringkas tentang keistimewaan kawasan yang menarik di tempat mereka (Modul 8). Yang berikut antara pandangan pelajar terhadap strategi pengajaran ini:

Pengkaji: Apa pandangan pelajar tentang strategi cikgu mengajar dalam Modul 8 tadi?

Pelajar D: Lain sikit...

Pengkaji: Apa yang lainnya?

Pelajar D: Cikgu ajar kita buat karangan. Tetapi tak macam selalu..

Pengkaji: Selalunya macam mana?

Pelajar D: Selalunya cikgu bagi tajuk, kita bincang dan tulis. Kali ini, macam mana pulak?

Pelajar C: Buat brosur tentang kawasan pelancongan. Menarik juga...

Dapatan temu bual dengan guru juga mendapati bahawa guru tertarik dengan strategi yang digunakan dalam modul ini. Menurut mereka, strategi yang diaplikasikan dalam pengajaran modul ini dapat meningkatkan bukan sahaja kemahiran bahasa, tetapi juga pengetahuan am pelajar. Menurut Guru 1, Modul 8 menarik dan benar-benar dapat mengukuhkan kebolehan bertutur pelajar. Menurut beliau, penggunaan majalah ‘*Libur*’ dan aktiviti main peranan yang dijalankan dalam modul ini dapat menarik minat pelajar dan melatih mereka menggunakan bahasa dalam konteks yang sebenar (sebagai pemandu pelancong) di samping memantapkan kemahiran bertutur pelajar. Antara komen Guru 1 ialah:

Pengkaji: Apa pandangan cikgu tentang aktiviti pelajaran modul ini?

Guru 1: Menarik?

Pengkaji: Mengapa cikgu kata menarik?

*Guru 3: Banyak bahan macam brosur dan majalah tentang pelancongan. Budak suka tengok majalah *Libur* tu.*

Pengkaji: Cikgu jarang gunakan majalah dan brosur pelancongan ke?

Guru 1: Jarang. Susah nak cari bahan. tapi bahan tu bagus. Boleh bantu pelajar cakap di depan.

Dapatan kajian juga mendapati pelajar sangat tertarik dengan teknik pengajaran yang dijalankan dalam Modul 7. Menurut mereka, penggunaan teknik suara alam yang diketengah melalui modul ini sangat menarik dan tidak pernah digunakan guru Bahasa Melayu mereka sebelum ini. Menurut mereka lagi penggunaan teknik ini mengajar mereka pentingnya erti alam sekitar dan sangat sesuai diajarkan digunakan dalam kelas. Antara komen pelajar ialah:

“teknik ini sangat menarik. Kita dapat bezakan (antara) alam yang belum tercemar dengan yang (su) dah tercemar. Bunyi hutan tu ‘best’ lah”.

Mereka juga mencadangkan agar teknik suara alam ini selalu digunakan dalam pengajaran Bahasa Melayu pada waktu yang lain kerana bunyi-bunyi tersebut seperti bunyi lautan, air terjun, ombak dan desiran angin dapat menenangkan fikiran. Yang berikut ialah antara komen pelajar terhadap teknik tersebut:

Pengkaji: Apa pandangan pelajar tentang penggunaan bunyi dalam pengajaran hari itu?

Pelajar E: Menarik.

Pengkaji: Mengapa menarik?

Pelajar E: Seronok.. tenang.

Pengkaji: Sesuai tak kita gunakan bahan itu bagi mengajar isu pencemaran alam?

Pelajar F: Sesuailah...

Pengkaji: Apa yang sesuaiinya?

Pelajar F: Dapat bezakan antara yang dah tercemar dengan yang belum.

Pengkaji: Apa cadangan pelajar selepas ini?

Pelajar F: Guru gunakan selalu teknik inilah.

Kaedah Pengajaran Kemahiran Bahasa

Dapatan kajian menunjukkan bahawa pelajar tertarik dengan kaedah yang diaplikasikan dalam modul ini. Menurut mereka kebiasaannya guru hanya memberi penekanan kepada aktiviti menulis karangan, merumus karangan, surat kiriman, dan menulis ayat berdasarkan perkataan yang diberi. Akan tetapi, menurut mereka, modul ini memberi penekanan yang pelbagai. Antara komen pelajar ialah:

Pengkaji: Setelah ikuti Modul 7, 8 dan 9, bagaimana cikgu mengajar kemahiran bahasa, khususnya kemahiran menulis?

Pelajar G: Lain sikit. Dia tidak terus suruh kami menulis karangan. Dia minta kami baca bahan yang dia bawa. Lepas tu bincang dan baru minta kami tulis. Tulis tentang apa..tentang pelancongan. Kenalkan kawasan kita kepada orang lain..

Pengkaji: Macam pemandu pelancong ya?

Pelajar G: Ya.

Pengkaji: Seronok tak macam tu?

Pelajar G: Seronok. Macam betul-betul...

Dapatan temu bual dengan pelajar juga mendapati aktiviti pelajaran yang diikuti dalam modul-modul ini, misalnya Modul 6 dapat membantu mereka berdialog secara spontan. Menurut mereka,

pengajaran guru turut memberi penekanan kepada kemahiran bertutur selain kemahiran berbahasa yang lain. Kata mereka:

“saya lebih berani bertutur di hadapan rakan sekelas, malah aktiviti yang dijalankan tidak membosankan kerana ada gambar yang menunjukkan nilai-nilai murni yang patut diamalkan...”

Kesimpulannya, modul turut memberi penekanan kepada aktiviti berbahasa seperti kemahiran bertutur dan aktiviti ini disukai oleh pelajar kerana dapat meningkatkan kemahiran bertutur mereka.

Kaedah Pengajaran Tatabahasa

Dapatan kajian mendapati kaedah mengajar tatabahasa secara bersahaja sangat menarik. Dalam Modul 4 misalnya, guru menyatakan bahawa pengajaran kata sapaan sangat menarik dan boleh difahami. Menurut Guru 2, penggunaan bahan yang lucu dan kaedah yang bersahaja dapat meningkatkan penguasaan bahasa pelajar; Katanya:

Pengkaji: Bagaimana dengan pelajaran kata sapaan hari itu cikgu?

Guru 2: Pelajar seronok?

Pengkaji: Mengapa cikgu kata seronok?

Guru 2: Bahan yang digunakan menarik, lucu tetapi ada isi.

Pengkaji: Apa maksud cikgu?

Guru 2: Yalah, pelajar belajar kata sapaan tetapi seronok”.

Dapatan temu bual pelajar juga mendapati BBM yang digunakan oleh guru sangat menarik dan membantu pengetahuan mereka terhadap penggunaan kata sapaan yang betul. Pelajar H misalnya, menyatakan bahawa mereka tidak pernah belajar tatabahasa seperti itu. Katanya:

Pengkaji: Bagaimana dengan pengajaran kata sapaan hari tadi?

Pelajar H: Seronok.

Pengkaji: Mengapa seronok?

Pelajar H: Tak rasa macam belajar tatabahasa. Bahan yang digunakan menarik, lucu tetapi ada isi.

Pengkaji: Selalunya macam mana cikgu ajar tatabahasa?

Pelajar H: "selalunya cikgu ajar tatabahasa secara terus. Kalau ajar kata sapaan, terus ajar sahaja. Tak ada guna dalam konteks.

Penggunaan Bahan Pengajaran dan Pembelajaran

Pelajar menyatakan bahawa bahan bantu mengajar yang digunakan dalam modul ini menarik dan mempunyai maklumat yang mencukupi. Penggunaan pelbagai bahan seperti teks dan bahan audio visual menarik minat mereka. Antara pandangan mereka ialah:

"Pelajaran hari ini seronok. Cikgu gunakan lagu dalam pelajaran".

Tambahan pula, Pelajar J menyatakan bahawa BBM yang digunakan oleh guru sesuai dengan jiwa mereka yang suka menyanyi serta dapat menimbulkan perasaan empati terhadap bayi yang dibuang. Yang berikut adalah antara pandangan pelajar terhadap bahan bantu mengajar yang digunakan dalam Modul 1.

Pengkaji: Bagaimana dengan pelajaran hari ini? Seronok?

Pelajar J: Ya, seronok. kerana (cikgu) menggunakan video dan lirik yang menarik

Pengkaji: Apa seronoknya?

Pelajar J: Seronok sebab cikgu guna video dan lirik lagu yang menarik.

Pengkaji: Menarik?

Pelajar J: Ya. Sebab ada cerita kisah buang bayi. Kesian.

Selain itu, BBM yang digunakan oleh guru ini juga dapat membantu pelajar membuat pertimbangan dan pendirian dalam isu yang dibincangkan di bilik darjah ini. Pelajar J, misalnya menyatakan bahawa beliau akan "cuba menghindari" masalah buang bayi ini setelah melihat kesan yang ditunjukkan dalam lagu tersebut.

Temu bual guru dan pelajar juga menunjukkan bahawa guru dan pelajar tertarik dengan penggunaan pelbagai bahan pengajaran dan pembelajaran. Menurut mereka, hampir semua aktiviti pelajaran disokong oleh bahan pengajaran dan pembelajaran yang sesuai dan menarik dan tidak bergantung kepada buku kerja semata-mata. Antara komen Guru 2:

“Aktiviti dalam modul ini menarik. Banyak bahan digunakan. Ada petikan akhbar, lagu, power point, dan lembaran kerja. Semuanya boleh bantu pelajar faham apa yang diajar”.

Penggunaan bahan yang bersifat interaktif ini juga menarik minat Guru 2. Menurut beliau, penggunaan bahan video pendek bertajuk ‘Rebut tempat letak kereta’ dalam induksi set Modul 5 benar-benar menarik minat pelajar untuk mengetahui sikap negatif masyarakat Malaysia. Menurut beliau:

“bahan ini amat baik kerana banyak membantu pelajar untuk menyelesaikan sesuatu tugas dengan baik. Bahan ini interaktif dan membuatkan pelajar lebih aktif”.

Dapatan temu bual pelajar juga mendapati bahan video yang digunakan oleh guru ini sangat menarik dan menyeronokkan, selain membantu pelajar memahami tajuk yang diajar, iaitu nilai-nilai murni yang semakin dilupakan oleh masyarakat Malaysia. Antara maklum balas pelajar terhadap bahan ini ialah:

“video dan teks yang digunakan banyak membantu kami belajar tentang nilai baik”.

Teknik Penilaian Di Bilik Darjah

Dapatan kajian mendapati pelajar dan guru tertarik dengan cara pengajaran dinilai. Menurut pelajar, guru tidak lagi menekankan penilaian karangan misalnya seperti biasa. Kata mereka, guru membantu mereka membuat rumusan berdasarkan teks yang dibaca, dan tidak menekankan berapa markah yang boleh diperolehi bagi setiap isi seperti yang dilakukan oleh guru. Mereka menyatakan bahawa mereka suka dengan cara ini. Antara komen pelajar ialah:

Pengkaji: Bagaimana cikgu menilai penulisan pelajari?

Pelajar K: Dia bincang jadual yang dia beri

Pengkaji: Jadual tentang apa?

Pelajar K: Jenayah ragut.

Pengkaji: Lepas itu buat apa?

Pelajar K: Buat ringkasan.

Pengkaji: Apa yang dia tekan?

Pelajar K: Cara cari isi.

Pengkaji: Dulu?

Pelajar K: Markahlah...

Kesimpulannya, cara penilaian ini diterima dengan baik oleh guru dan pelajar yang mengikuti modul ini.

Rumusan

Secara keseluruhannya, dapatan kajian mendapati bahawa modul pengajaran Bahasa Melayu yang dibangunkan ini mempunyai kekuatan, khususnya dari aspek kerelevanan isi kandungan, kebolehlaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran, kebolehcapaian objektif pelajaran, dan kesesuaian strategi dan kaedah pengajaran yang dilaksanakan.

Menurut pelajar, bahan pembelajaran yang digunakan dalam modul ini sesuai dan selaras dengan situasi semasa. Pelajar juga menyatakan bahawa aktiviti yang dijalankan dalam modul ini boleh dilaksanakan dan diikuti dalam waktu yang ditetapkan, walaupun aktiviti pelajaran yang dikuti mereka mencabar pengetahuan dan kemahiran bahasa mereka. Dari segi pencapaian objektif pelajaran pula, semua objektif pelajaran telah dicapai, kecuali objektif pelajaran Modul 3, iaitu aktiviti menulis sajak. Jelas bahawa aktiviti menulis seperti penulisan puisi merupakan aktiviti yang sukar diikuti oleh pelajar.

Dari aspek strategi pengajaran, kaedah pengajaran kemahiran bahasa dan tatabahasa, penggunaan bahan pengajaran dan pembelajaran, dan teknik penilaian yang dijalankan dalam modul ini, disimpulkan bahawa modul ini dapat membantu pelajar menguasai kemahiran bahasa seperti kemahiran bertutur dan kemahiran menulis ringkasan dan karangan. Pelajar juga menjelaskan bahawa pendekatan yang digunakan guru menarik dan pelbagai serta berlainan dengan pendekatan sebelum itu.

Menyentuh aspek pengajaran kemahiran menulis yang selalunya membosankan, pelajar menjelaskan bahawa pendekatan yang digunakan guru dalam modul ini agak berlainan. Menurut pelajar, aktiviti penulisan dijalankan dalam konteks yang sebenar dan memberi peluang kepada mereka menulis karangan berdasarkan tujuan tertentu seperti mempromosikan kawasan kediaman mereka sendiri sebagai tempat pelancongan.

Begitu juga dengan strategi pengajaran tatabahasa yang

diaplikasikan dalam modul pengajaran bahasa ini, pelajar menjelaskan bahawa pengajaran guru sangat bersahaja dan sangat menarik. Menurut mereka, aspek tatabahasa yang sukar seperti 'kata sapaan' dapat dipelajari dengan cara yang lebih menarik dan natural.

Di samping itu, dapatan juga merumuskan bahawa modul ini mendapat komen yang positif daripada pelajar atas dua aspek, iaitu aspek penggunaan bahan bantu mengajar (BBM) dan teknik penilaian yang digunakan dalam setiap aktiviti pengajaran dan pembelajaran. Dari aspek penggunaan BBM, pelajar menyatakan bahawa BBM yang digunakan dalam modul ini sangat sesuai dan berkesan kerana mempunyai maklumat yang mencukupi, menyokong aktiviti pembelajaran, pelbagai bentuk dan sumber, menarik, dan terkini. Dari aspek teknik penilaian pula, pelajar menyatakan bahawa guru tidak lagi terlalu memberi penekanan terhadap markah yang harus diperoleh setiap kali aktiviti pengajaran dan pembelajaran dijalankan.

Kesimpulannya, maklum balas daripada guru dan pelajar menunjukkan bahawa modul ini boleh dilaksanakan dan dapat membantu kemahiran berbahasa pelajar serta dapat memupuk konsep pendidikan holistik dalam Pengajaran Bahasa Melayu.

Perbincangan

Dari aspek kekuatan dan kelemahan modul yang dibangunkan ini, kajian mendapati bahawa modul pengajaran Bahasa Melayu yang dibangunkan berdasarkan pendekatan bersepadu atau holistik ini dapat meningkatkan penguasaan kemahiran berbahasa pelajar, khususnya kemahiran bertutur dan membaca. Dapatan temu bual pelajar menunjukkan bahawa rata-rata pelajar mengakui bahawa kemahiran bertutur dapat ditingkatkan, malah mereka turut menyatakan bahawa mereka lebih berkeyakinan dan lebih berani untuk bertutur di hadapan kelas. Dapatan ini sejajar dengan kajian Staufer (2008), Martin, Martin dan Carvalho (2008), dan Leavitt-Noble (2008). Kajian mereka juga mendapati pendekatan ini dapat meningkatkan penguasaan murid dalam kemahiran berbahasa secara keseluruhannya.

Menyentuh aspek pengajaran kemahiran membaca, modul ini mengetengahkan pendekatan pengajaran kemahiran membaca yang agak berbeza dengan pendekatan yang selalu digunakan oleh guru, iaitu membaca untuk merumus dan memahami teks semata-mata. Dalam kajian ini, pelajar dan guru menyatakan perasaan seronok mereka mengikuti aktiviti membaca yang diperkenalkan dalam modul

ini. Penggunaan pelbagai bahan bacaan, sama ada melalui bahan bercetak atau bahan audio visual seperti cerita, cerpen, novel, berita dan sebagainya menyokong dan dapat meningkatkan aktiviti membaca dalam bilik darjah dengan lebih bermakna (Othman dan Dayang Pains Pakar, 2011).

Modul ini juga berupaya meningkatkan kemahiran menulis pelajar, khususnya kemahiran menulis rumusan dan penulisan kreatif seperti sajak melalui pelbagai aktiviti yang dijalankan. Sebagaimana dinyatakan oleh Rashid Jamian, Shamsudin Othman, dan Norzila Md. Yusof (2011) dalam kajian mereka, kemahiran menulis dapat ditingkatkan walaupun kemahiran bahasa ini merupakan kemahiran yang sukar.

Selain itu, modul pengajaran yang dibangunkan ini dapat menanam sifat kemanusiaan dalam kalangan pelajar. Dapatan kajian mendapati, bahan pembelajaran dan aktiviti yang digunakan dalam modul-modul ini menyentuh jiwa pelajar dan dapat menimbulkan perasaan empati. Dapatan ini sejajar dengan kajian Shefy dan Sadler-Smith (2005) yang mendapati pengaplikasian prinsip bersepadu atau holistik dapat meningkatkan kesedaran emosi, menggalakkan perkongsian perspektif, mencambahkan sensitiviti dan sifat baik hati (*benevolence*) dan serta gemar memenuhi permintaan orang lain (*fulfilment*). Begitu juga dengan kajian yang dijalankan oleh Patel (2003). Kajiannya juga mendapati pendekatan bersepadu atau holistik berupaya meningkatkan sifat menghargai dan menyayangi ahli kumpulan yang lain.

Implikasi Kajian

Secara keseluruhannya, kajian ini memberi empat implikasi utama, iaitu dari aspek keberkesanan reka bentuk pembangunan modul pengajaran Bahasa Melayu Tingkatan Empat, pendekatan dan strategi yang digunakan, iklim pengajaran di bilik darjah, dan garis panduan atau pertimbangan bagi membangunkan modul pengajaran.

Berdasarkan kajian ini, jelas bahawa model pengajaran berkesan Morrison dan rakan-rakan (2007) boleh dilaksanakan dalam membangunkan modul pengajaran Bahasa Melayu. Kajian ini mendapati, model pengajaran Morrison dan rakan-rakan (2007) ini boleh diaplikasikan dalam proses membangunkan aktiviti dan bahan pengajaran Bahasa Melayu.

Dapatan kajian juga mendapati strategi pengajaran Bahasa Melayu secara bersepadu dan holistik yang diterapkan dalam modul pengajaran ini boleh dilaksanakan dan dapat membantu penguasaan pengetahuan

dan kemahiran berbahasa secara menyeluruh, seimbang dan sesuai dengan konteks dan fungsinya. Aktiviti pengajaran dan pembelajaran yang dibangunkan berdasarkan pendekatan bersepadu dan holistik ini bukan sahaja membantu iklim pengajaran bahasa secara holistik dan natural, tetapi juga berupaya memupuk potensi diri pelajar secara seimbang dan menyeluruh.

Pendekatan ini juga menyokong iklim pembelajaran yang berpusatkan pelajar dan memberi peluang kepada pelajar belajar Bahasa Melayu secara kontekstual dan natural bagi membantu mereka menguasai kemahiran berbahasa untuk keperluan hidup dan bukannya untuk keperluan peperiksaan semata-mata.

Implikasi yang terakhir pula ialah kemampuan kajian ini menyediakan garis panduan atau pertimbangan bagi membangunkan modul pengajaran bahasa. Berdasarkan kajian ini, jelas bahawa bagi membangunkan sesebuah modul pengajaran bahasa khususnya, beberapa perkara perlu diberi pertimbangan. Pertama, pandangan pihak berkepentingan perlulah diberi perhatian. Dalam konteks kajian ini, pandangan guru, pelajar, pakar bidang dan pihak pentadbiran sekolah diberi pertimbangan sebelum modul pengajaran dibangunkan. Kedua, modul yang dibangunkan perlulah melalui proses penilaian yang tersusun, menyeluruh dan melibatkan semua peringkat, dan ketiga, pandangan dan komen pihak berkepentingan tersebut hendaklah dinilai dan dijadikan panduan bagi membaiki semula modul pengajaran yang dibangunkan.

Rujukan

- Awang Sariyan. (1998). Pendekatan bersepadu dalam pendidikan Bahasa Melayu. Apa khabarnya? *Jurnal Dewan Bahasa*, 42(9), 809-815.
- Awang Sariyan. (2003). Pendekatan bersepadu pendidikan Bahasa Melayu dalam konteks pemeraksanaan bahasa. *Kertas kerja Seminar Bahasa Melayu Sebagai Bahasa Ilmu*. 26-27 April. Anjuran DBP.
- Awang Sariyan. (2004). *Teras pendidikan Bahasa Melayu: Asas pegangan guru*. Bentong: PTS Publications.
- Awang Sariyan. (2005). Merekayasakan pendidikan Bahasa Melayu dalam menghadapi tantangan zaman. *Prosiding Persidangan Serantau Pendidikan Bahasa Melayu*. USM: Pusat Pengajian Ilmu Pendidikan, 1-24.
- Awang Sariyan. (2009). Beberapa pertimbangan falsafah dan praktik dalam memenuhi impian pendidikan Bahasa Melayu yang berkesan. *Kertas*

- kerja Program Wacana Akademik*. Februari. Fakulti Bahasa, Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Che Zanariah Che Hassan dan Fadzilah Abd. Rahman. (2011). Pelaksanaan pengajaran dan pembelajaran kemahiran menulis di sekolah rendah. *Jurnal Pendidikan Bahasa Melayu*, 1(1), 67-87.
- Chin Hai Leng. (2009). Pembangunan dan penilaian laman portal pengajaran tatabahasa Bahasa Melayu Tingkatan 2. Tesis doktor falsafah yang tidak diterbitkan, Fakulti Pendidikan, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Drake, S. M. (2007). *Creating standards-based integrated curriculum: Aligning, curriculum, content, assessment, and instruction*. (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Corwin Press, Inc.
- Fadzilah Amzah. (2007). Pembinaan modul pengajaran sajak berlandaskan Pendekatan Respons Pembaca. Tesis doktor falsafah yang tidak diterbitkan. Fakulti Pendidikan, Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Fogarty, R. (1991). *The mindful school: How to integrate the curricula*. Illinois: Skylight.
- Forbes, S. H. (2003). *Holistic education: An analysis of its ideas and nature*. Brandon, VT: Foundation for Educational Renewal.
- Gang, P. (1993). Holistic education. Dalam Flake., C. L. (Eds.), *Holistic Education: Principles, Perspectives, and Practices* (hlm. 86-91). Brandon VT: Holistic education Press.
- Goodman, K. S. (2005). *What's whole inwhole language*. Berkeley: RDR Books.
- Habsah Ismail. (2000). *Kefahaman guru tentang konsep pendidikan bersepadu dalam kurikulum sekolah menengah (KBSM)*, Tesis doktor falsafah yang tidak diterbitkan, Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Habsah Ismail. (2009). Holistic education in Malaysia. *European Journal of Social Sciences*, 9 (2), 231-236.
- Hasan Langgulang. (1997). *Asas-asas pendidikan Islam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Hasan Langgulang. (2002). *Peralihan paradigma dalam pendidikan Islam dan sains sosial*. Jakarta: Penerbit Gaya Media Pratama.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2002). *Huraian Sukatan Pelajaran Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah, Bahasa Melayu Tingkatan Empat: Edisi semakan*. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Ibrahim Hashim. (2006). *An Integrated concept of Islamic education: A study on Islamic education in Muslim Religious secondary schools in Selangor, Malaysia*. Tesis doktof falsafah yang tidak diterbitkan. University of Abertay, Dundee, United Kingdom.
- Juriah Long. (2008). *Pendidikan Bahasa Melayu: Antara hasrat dengan pelaksanaan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mahzan Arshad (2007). Memperkasa proses pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu di sekolah. *Masalah Pendidikan*, 30 (1), 79-87.

- Marshall, C., dan Rossman, G. B. (1989). *Designing qualitative research*. Newbury Park: Sage Publications.
- Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach*. San Francisco: Josey-Bass Publishers.
- Merriam, S. B. (2001). *Qualitative research and case study application in education: Revised and expanded from case study research in education*. San Francisco: Josey-Bass Publishers.
- Miller, J. P. (1988). *The holistic curriculum*. Toronto, Canada: OISE Press.
- Miller, J. P. (2007). *The holistic curriculum*. (2nd ed.). Toronto, Canada: OISE Press.
- Miller, J. P. (2010). *Whole child education*. Toronto: University of Toronto Press.
- Miller, R. (1991). *New direction in education* (Eds.), Brandon, VT: Holistic Education Press.
- Morrison, G. R., Ross, S. M., & Kemp, J. E. (2007). *Designing effective instruction*. (5rd ed.). New York: John Wiley & Sonc, Inc.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation methords*. (ed. 2). Thousand Oaks, Calif: Sage.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Nelson, W. A. (2004). Developmental research: Studies of instructional design and development. Dalam Johassen, D. H. (Eds.) *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*. (2nd ed.).London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Richey, R. C., dan Klein, J. D. (2007). *Design and development research: Methods, strategies, and issues*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publisher.
- Rigg, P. (1991). Whole language in TESOL. *TESOL Quaterly* 25, 521-542.
- Rudge, L. T. (2008). *Holistic education: An analysis of its pedagogical application*. (Tesis doktor falsafah). Diperoleh daripada pangkalan data Tesis dan Disertasi ProQuest. (UMI No. 3324114).
- Siti Zabidah Mohamed (2006). Kesan pendekatan penyebatian kemahiran berfikir kreatif dalam pengajaran karangan deskriptif dan karangan imaginatif dalam karangan pelajar Tingkatan IV. Tesis doktor falsafah yang tidak diterbitkan. Pusat Pengajian Ilmu Pendidikan, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.
- Syed Ali Ashraf (1994). *Horizon baru dalam pendidikan Islam*. Terj. Ismail Ahmad. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Syed Muhammad Naquib Al-Attas. (1990). *The nature of man and psychology of human soul*. Kuala Lumpur: International Institut of Islamic Thought and civilization.
- Tajul Ariffin Noordin (2000, Jun). Falsafah Pendidikan Negara: Penilaian semula ke arah pendidikan bersepadu di alaf baru. *Kertas kerja Konvensyen Mahasiswa Nasional: Mahasiswa dan isu pendidikan*, UKM, Bangi.

- Tajul Ariffin Noordin, Nor'Aini Dan, dan Nor Sakinah Mohamad (2005). Merealisisi pendidikan serantau yang berkualiti: Anjakan kepada paradigma pendidikan bersepadu. *Prosiding Seminar Pendidikan UKM-UNRI 2005*. Fakulti Pendidikan, UKM, 8-17.
- Wan Mohd Nor Wan Daud (2005). *Falsafah dan amalan pendidikan Islam Syed M. Naquib al-Attas: Satu huraian konsep asli Islamisasi*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Zulkifley Hamid (2005). *Penilaian pengajaran dan pembelajaran Bahasa Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.